

Kommittédirektiv

Stöd till kommersiell service i särskilt utsatta glesbygdsområden

Dir.
2014:4

Beslut vid regeringssammanträde den 23 januari 2014

Sammanfattning

En särskild utredare ska undersöka förutsättningarna för ett stöd riktat till kommersiell service och viss offentlig service i de glesbygdsområden i landet som är särskilt sårbara och utsatta. Syftet med stödet är att medborgare och företag i dessa områden också fortsättningsvis ska ha tillgång till en grundläggande nivå av sådan service. Attraktiva miljöer och hållbar regional tillväxt i gles- och landsbygder förutsätter bland annat en infrastruktur i form av kommersiell och offentlig service.

Utredaren ska bl.a.

- analysera förutsättningarna för att stödja tillgången till en grundläggande nivå av kommersiell service i de områden som är särskilt sårbara och utsatta,
- ta ställning till vilka former av service som kan omfattas samt klargöra hur ett stöd skulle kunna bidra till ökad tillgänglighet till och samordning av olika typer av service,
- föreslå kriterier för att få stöd samt hur stödet skulle kunna utformas och beräknas, och
- lämna förslag på finansiering av ett eventuellt stöd.

Utredaren ska lämna ett delbetänkande senast den 31 augusti 2014. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2015.

Bakgrund

Tillgänglighet till service är viktigt för att ta till vara tillväxtpotentialen i hela landet. Regeringen har därför de senaste åren beslutat om betydande medel till särskilda insatser för hållbara servicelösningar. Under åren 2009–2014 satsar regeringen 145 miljoner kronor extra på särskilda insatser inom området kommersiell service. Till det ska läggas de cirka 35 miljoner kronor som årligen satsas inom samma område i länen. Tillväxtverket ansvarar för samordningen av uppdragen, medan insatserna i huvudsak genomförs regionalt och lokalt. I arbetet med att öka tillgängligheten till service är det civila samhället en viktig aktör. Nedan ges en kort sammanfattning av några av de stöd som finns och de insatser som genomförs redan i dag.

Stöd enligt förordningen om stöd till kommersiell service

Länsstyrelser och landstingen i Hallands, Skåne och Västra Götalands län samt Gotlands kommun och samverkansorganet i Kalmar län kan bevilja ekonomiskt stöd till försäljningsställen för dagligvarubutiker och drivmedel enligt förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service. Stödet är ett verktyg i det lokala och regionala arbetet inom det kommersiella serviceområdet och det kombineras ofta med andra insatser för att öka den ekonomiska hållbarheten för dagligvarubutiker och drivmedelsstationer i gles- och landsbygdsområden. Totalt beviljas cirka 35 miljoner kronor årligen till kommersiell service med stöd av denna förordning.

Stöd enligt förordningen om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken

Länsstyrelser, landsting, samverkansorgan och kommuner kan bevilja medel till projekt som syftar till att öka tillgängligheten till service med stöd av förordningen (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken. Projekten ska genomföras inom ramen för de länsvisa regionala serviceprogrammen och ska handla om stöd till bredare utvecklingsprojekt inom området kommersiell och offentlig ser-

vice. Beslutade projektmedel uppgick 2012 till drygt 8 miljoner kronor, men beloppets nivå varierar över åren utifrån de prioriteringar som görs i länen.

Särskilda regeringsbeslut

För att stödja och stimulera arbetet med kommersiell och offentlig service i gles- och landsbygder har regeringen beslutat att det i varje län ska finnas ett regionalt serviceprogram. Det är tillgången till kommersiell service som ska vara utgångspunkten för programmets insatser. Genomförandet i programform ökar förutsättningarna för att på regional och lokal nivå samla resurser för servicerelaterade insatser och därigenom åstadkomma största möjliga samhällsnytta med tillgängliga medel. Programmen bidrar till att skapa en helhetssyn kring frågor som rör kommersiell och offentlig service och dess betydelse för möjligheten att vistas, verka och växa i alla delar av landet. Programmen ska därför i möjligaste mån samverka med övriga program och strategier för regional tillväxt.

Regeringen har under perioden 2009–2014 beslutat om 145 miljoner kronor i extra medel till kommersiell service i gles- och landsbygder. Exempelvis har 17 miljoner kronor avsatts för att utveckla lokalt anpassade servicelösningar. Vidare har 110 miljoner kronor avsatts för att ytterligare stärka möjligheterna att i länen bevilja medel till dagligvarubutiker och drivmedelsstationer. För att stärka den lokala nivån, främst kommunernas, arbete med att effektivisera och samordna olika typer av service i gles- och landsbygder har regeringen avsatt 15 miljoner kronor.

Tillväxtverkets och Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analysers roll

Tillväxtverkets uppdrag är bland annat att stödja de aktörer på nationell, regional och lokal nivå som genomför insatser för att främja tillgängligheten till kommersiell och offentlig service för företag och medborgare i serviceglesa områden. Myndighetens stöd riktar sig främst till länsstyrelser, landsting, samverkansorgan och kommuner. Tillväxtverket ansvarar därutöver för ge-

nomförandet av de särskilda beslut som regeringen fattat inom området stöd till kommersiell service.

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) ansvarar bland annat för att genomföra utvärderingar av insatser och analyser av förutsättningar för utveckling och hållbar tillväxt i gles- och landsbygder. I myndighetens uppdrag ingår att analysera tillgängligheten till kommersiell och offentlig service för företag och medborgare i serviceglesa områden.

Uppdraget att utreda förutsättningarna för ett stöd till särskilt sårbara och utsatta glesbygdsområden

Regional tillväxtpolitik

Målet för den regionala tillväxtpolitiken är utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft. Hela Sveriges utvecklingskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter ska tas till vara på ett hållbart sätt, ekonomiskt, socialt och miljömässigt.

Tillgänglighet till kommersiell och offentlig service

Den regionala tillväxtpolitiken inriktas bl.a. mot att skapa en god tillgång till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i alla delar av landet. Attraktiva miljöer och hållbar regional tillväxt i gles- och landsbygder förutsätter bland annat en infrastruktur i form av kommersiell och offentlig service. I vissa särskilt sårbara och utsatta glesbygder är emellertid förutsättningarna begränsade för att kommersiella aktörer ska kunna bidra till att skapa en god tillgång till kommersiell service. I dessa områden bör staten ta ett särskilt ansvar för att medborgare och näringsliv också fortsättningsvis ska ha tillgång till en grundläggande nivå av kommersiell service. Även vissa offentliga aktörer som exempelvis apotek och post kan ha svårt att nå ut med sin service. Det ska därför utredas om, och i så fall hur, olika typer av service kan samordnas.

En samlande punkt för service fyller dessutom ofta rollen som mötesplats, vilket i sig ökar ortens attraktivitet.

Vilken typ av service som avses i dessa direktiv

Utredaren ska utreda om och i så fall hur ett stöd till kommersiell service kan bidra till att tillgängligheten ökar till olika typer av kommersiell och viss offentlig service. Några exempel på service som skulle kunna omfattas är dagligvaror, drivmedel, post, grundläggande betaltjänster och apoteksombud. Tillgängligheten kan öka exempelvis genom att olika typer av service samlokaliseras, vilket kan stärka servicepunkten som helhet.

Uppdraget omfattar inte offentlig service som tillhandahålls av kommuner, landsting eller statliga myndigheter, såsom exempelvis hemtjänst, äldreomsorg och skola. Däremot kan dessa aktörer omfattas när det till exempel gäller frågor som samlokalisering och information.

Utredaren ska

- analysera förutsättningarna för att stödja tillgången till en grundläggande nivå av kommersiell service i de områden som är särskilt sårbara och utsatta,
- ta ställning till vilka former av service som kan omfattas samt klargöra hur ett stöd skulle kunna bidra till ökad tillgänglighet till och samordning av olika typer av service,
- föreslå kriterier för att få stöd samt för hur stödet skulle kunna utformas och beräknas,
- lämna förslag på finansiering av ett eventuellt stöd,
- klargöra om och i så fall på vilket sätt ett eventuellt stöd kan samordnas med förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service och andra befintliga stödsystem,
- klargöra vilka möjligheter till stöd som EU:s statsstödsregler medger, i synnerhet reglerna för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och reglerna för stöd av mindre betydelse, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska bedöma de ekonomiska konsekvenserna av förslagen för det allmänna och konsekvenserna i övrigt av förslagen. Utredaren ska redogöra för hur förslaget stöd är förenligt med kommunallagen (1991:900) och EU:s statsstödsregler.

Samråd och redovisning av uppdraget

Utredaren ska i sitt arbete samråda med Tillväxtverket, Tillväxtanalys och övriga berörda myndigheter och organisationer som har relevans för utredningsuppdraget. Utredaren ska i sitt arbete ta vara på erfarenheter av olika insatser som genomförts på området tillgänglighet till kommersiell service i gles- och landsbygder.

Utredaren ska lämna ett delbetänkande senast den 31 augusti 2014. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2015.

(Näringsdepartementet)